

Bilag 1 til Afsnit III.

Løn efter glidende Skala.

Foredrag i Lønningskommissionen af 1917 den 3. Oktober 1917.

Af

Professor H. Westergaard.

Ethvert Nutidsmenneske er fortrolig med de tre Hovedformaal, Pengene opfylder: for det første at tjene som *Sparemiddel*, Opsamling af Værdier midlertidig eller for længere Tid, for det andet at støtte *Omsætningen*, for det tredje at være *Værdimaaler*, den store Generalnævner ved alle Værdiberegninger. Vi vilde i vore Dage have vanskeligt ved at tænke os en Samfundstilstand, hvor Pengene gik ud af Spillet. Vi har ganske vist under Verdenskrigen blandt de mange Lærdomme, den har skaffet os, ogsaa oplevet dette, at Guldet, som man i saa lang Tid har set paa som det store Fundament for al Pengeomsætning, er saa godt som forsvundet fra det daglige Livs Skueplads. Pengene er imidlertid ikke forsvundne fra Verden; Guldet er blevet ankerfast i Bankernes Kældere, men i Stedet arbejder Bogtrykkerpressen saa meget desto mere.

De tre Funktioner, Penge har, udfører de nu ikke lige godt. Som Redskab i *Omsættningens* Tjeneste virker de upaaklageligt, men anderledes stiller det sig, naar de skal virke som *Værdimaaler* eller *Værdiopsamler*, da er der en Omskiftelighed over dem, som kan afstedkomme store Ulemper. Det har derfor ikke været til ubetinget Gavn for det moderne Samfund, at det i den Grad, som Tilfældet er, er kommet ind paa Pengeøkonomien.

Man behøver ikke at gaa saa mange Slægtled tilbage for at møde helt andre Forhold. Det middelalderlige Samfund kunde klare sig med forholdsvis meget faa Penge- og Pengeberegninger, og det samme gælder de følgende tre Aarhundreder. Naar det under den voksende Arbejdsdeling viste sig nødvendigt at fastslaa Lønningsforhold, saa benyttede man ofte i høj Grad *Naturalydelse* af forskellig Art. Undertiden havde Lønningsdelene en *negativ* Karakter; man fritog f. Eks. den paagældende for Ydelser i Form af Arbejde eller andet, der hvilede paa hans Jord. Undertiden har Lønningsdelene et mere *positivt* Præg, og man sætter da ofte Lønnen paa en meget praktisk Maade i direkte Forbindelse med selve Arbejdet, som naar et stort engelsk Kloster, hvis Økonomi man har Indblik i med dets store Gæstfrihed og deraf følgende store Stab af Tjenere og Opsynsmænd, Skrivere, Kokke o. s. v., gav sin Svinehyrde hvert Aar blandt andet en Pattegris, Indvoldene af den bedste Gris og Halerne af alle Grise, der blev slagtet.

I vort Fædrelands *økonomiske Historie* finder man talrige Vidnesbyrd om den samme Lønningspolitik langt op imod Nutiden. Vi har f. Eks. Vidnesbyrd derom i *Københavns Universitets Historie*. Der var saaledes Kannikegaardene, som blev gjort til Embedsboliger for Professorer. Det var vistnok rummelige og omfattende Boliger med Stalde og anden Udenomsbekvemmelighed; de Huslejegodtgørelser man gav i Stedet, naar en Professor ikke kunde faa Bolig, var efter hine Tidens Prisforhold rundelige nok, det var i 1578 12 Speciedaler aarlig. Men vi har ved dette Eksempel faaet et Glimt af hele det Problem, der ligger for os; skulde man nutildags klare sig med et tilsvarende Beløb, maatte